

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DERSLER CEPTE

TARİH 9

ÜNİTE	**ORTA ÇAĞ'DA DÜNYA**
KONU	- Orta Çağ'da Siyasi Yapılar - Tarımdan Ticarete Ekonomi - Orta Çağ'da Ordu

DERSLER CEPTE

TARİH 9. SINIF

ISBN 978-975-11-6633-3

Genel Yayın Yönetmeni

Halil İbrahim TOPÇU

Yayın Koordinatörü

Dr. Yasin ELÇİ

Yazar Ekibi

Aysel EROĞLU, *Öğretmen*

Yalçın EFE, *Öğretmen*

Necdet KARA, *Öğretmen*

Zafer KARAKUŞ, *Öğretmen*

Ali MUMCU, *Öğretmen*

Ayhan ÜRKÜNDAĞ, *Öğretmen*

Sadık ÖZCAN, *Öğretmen*

Serhat KARADURMUŞ, *Öğretmen*

Sevdiye Seha ALTUN, *Öğretmen*

Sıddık BULUT, *Öğretmen*

Tayfun GENEL, *Öğretmen*

Dizgi - Tasarım

Çağlayan Volkan YILDIZ, *Öğretmen*

Yasemin DEMİRCİOĞLU, *Öğretmen*

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

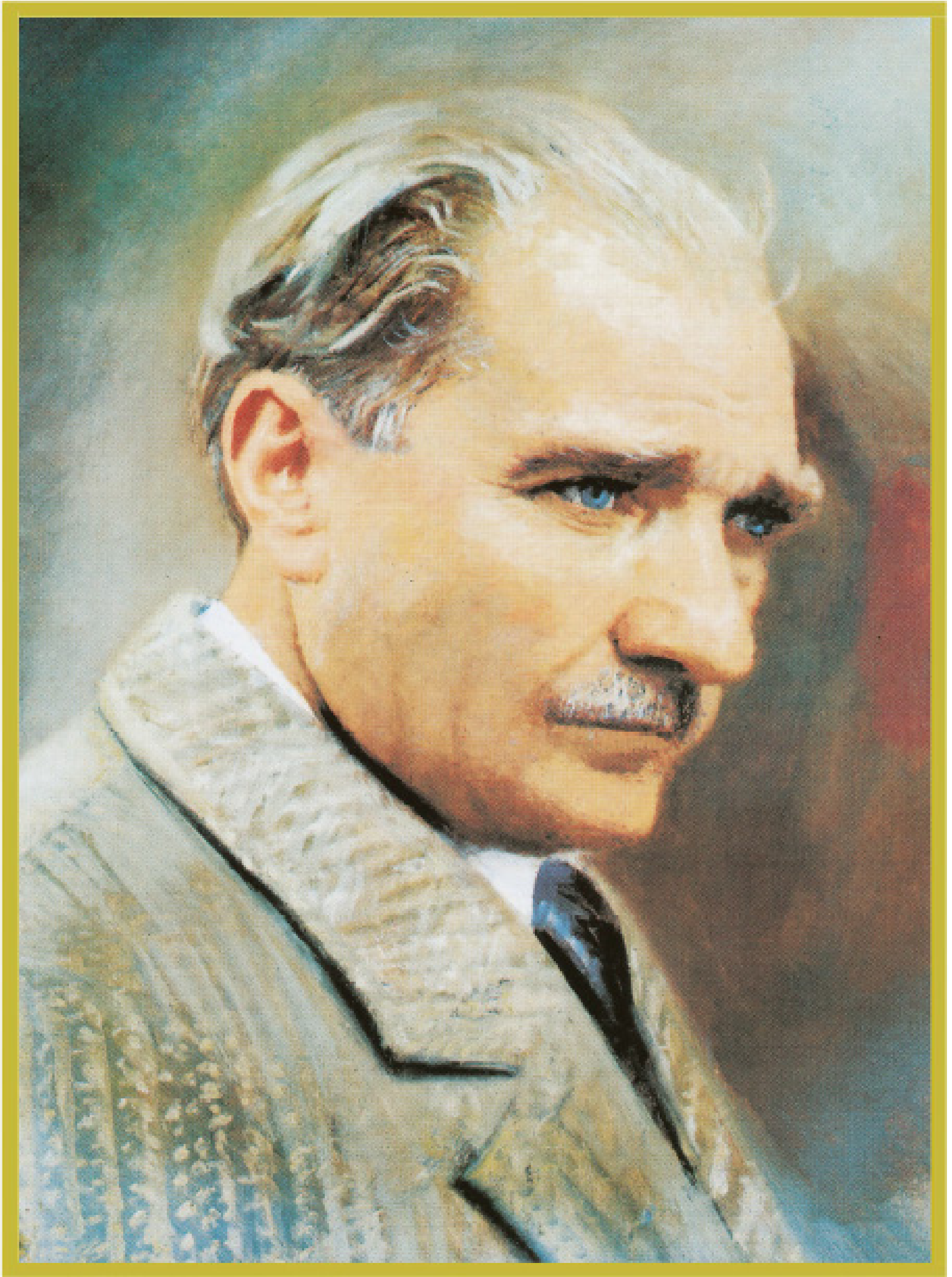
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Sizler için hazırlanan *Dersler Cepte* fasiküllerinde tüm derslerdeki aylık konu özetlerini bulacaksınız. Gerek yazılılara hazırlanırken gerek konu tekrarı yaparken *Dersler Cepte* fasikülündeki konu özetleri size yol gösterecektir. Konu özetlerinin maddeler hâlinde ve görsel ağırlıklı olması bilgilerinizin kalıcı olmasında kolaylık sağlayacaktır. Konu özetlerinin yanında "Hatırlayalım, Kritik Bilgi, Dikkat, Faydalı Linkler, Araştırma, Bir Örnek de Sen Ver, Biliyor Musunuz?, Filozof Der ki, Felsefe Sözlüğü, Haritada Bulalım" gibi bölümlerle konuların en önemli noktalarını ve ilgi çekici yanlarını görmüş olacaksınız. Böylece eğlenirken aynı zamanda da bilgilerinizi pekiştirme fırsatı bulacaksınız.

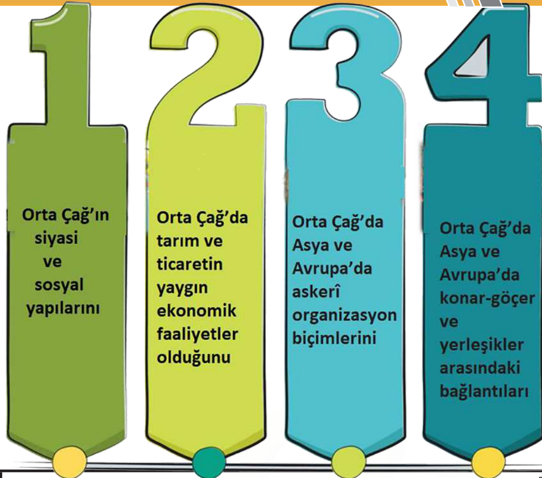
Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla tekrar ettiğiniz bilgileri kullanabileceksiniz. Karekodlar aracılığıyla çoktan seçmeli soruların video çözümlerini izleyerek sorulara anında dönüt alabileceksiniz. Her konuyla ilgili çıkmış soruların yer alması da üniversiteye hazırlık yolculuğunda sizlere rehberlik edecek ve işlediğiniz konuların ne kadar önemli olduğuna dair fikir verecektir. Ayrıca OGM Materyal web sitesi, yardımcıkaynaklar.meb.gov.tr ve eba.gov.tr adresleri üzerinden fasiküllerimize kolay ulaşma imkânına sahip olacaksınız.

Millî Eğitim Bakanlığı olarak alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış ve denetimden geçmiş olan *Dersler Cepte* fasikülleriyle öğrenci ve öğretmenlere derslerin işlenişi ve tekrarı noktasında katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Halil İbrahim TOPÇU
Ortaöğretim Genel Müdürü

Neler Öğreneceğiz?

YKS-TYT ÇIKMIŞ SORULARIN KONULARA GÖRE DAĞILIMI	2022	2021	2020	2019	2018	TOPLAM
Tarih ve Zaman	–	–	–	–	–	–
İlk ve Orta Çağlarda Türk Dünyası	1	1	1	1	1	5
İslam Medeniyetinin Doğuşu	–	–	–	–	–	–
Türklerin İslamiyet'i Kabulü ve İlk Türk İslam Devletleri	1	1	1	1	1	5
Beylikten Devlete Osmanlı	1	–	–	1	1	3
Dünya Gücü Osmanlı	–	–	–	–	–	–
Değişim Çağında Avrupa ve Osmanlı	–	–	–	–	–	–
Uluslararası İlişkilerde Denge Stratejisi (1774-1914)	–	1	1	–	1	3
XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti ve Dünya	–	–	1	–	1	2

	YKS-AYT ÇIKMIŞ SORULARIN KONULARA GÖRE DAĞILIMI	2022	2021	2020	2019	2018	TOPLAM
9. SINIF	Tarih ve Zaman	1	1	1	1	1	5
	İnsanlığın İlk Dönemleri	1	1	1	1	1	5
	Orta Çağ'da Dünya	–	–	–	–	–	–
	İlk ve Orta Çağlarda Türk Dünyası	2	1	2	2	3	10
	İslam Medeniyetinin Doğuşu	1	1	2	1	1	6
	Türklerin İslamiyet'i Kabulü ve İlk Türk İslam Devletleri	1	3	1	1	1	7
10. SINIF	Yerleşme ve Devletleşme Sürecinde Selçuklu Türkiyesi	1	–	–	1	–	2
	Beylikten Devlete Osmanlı	3	–	1	1	2	7
	Devletleşme Sürecinde Savaşçılar ve Askerler	1	–	1	–	–	2
	Dünya Gücü Osmanlı	–	1	–	1	2	4
	Sultan ve Osmanlı Merkez Teşkilatı	1	1	–	–	–	2
11. SINIF	Değişen Dünya Dengeleri Karşısında Osmanlı Siyaseti	1	1	1	–	–	3
	Değişim Çağında Avrupa ve Osmanlı	–	1	2	2	–	5
	Uluslararası İlişkilerde Denge Stratejisi (1774-1914)	–	1	–	–	1	2
	Devrimler Çağında Değişen Devlet-Toplum İlişkileri	–	1	–	–	–	1
	Sermaye ve Emek	–	–	1	1	–	2
12. SINIF	XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti ve Dünya	–	1	2	4	3	10
	Milli Mücadele	5	4	4	3	1	17
	Atatürkçülük ve Türk İnkılabı	1	3	2	2	2	10
	İki Savaş Arasındaki Dönemde Türkiye ve Dünya	–	–	–	–	1	1
	II. Dünya Savaşı Sürecinde – Sonrasında Türkiye ve Dünya	2	–	–	–	1	3
	XXI. Yüzyılın Eşiğinde Türkiye ve Dünya	–	–	–	–	1	1
	Soğuk Savaş Dönemi	–	–	–	–	–	–
	Yumuşama Dönemi	–	–	–	–	–	–
	Küreselleşen Dünya	–	–	–	–	–	–

Yukarıdaki tablo YKS sorularının son beş yıla göre dağılımını göstermektedir. ÖSYM, YKS sorularını bütün kazanımlara ve konulara yönelik belirleyebilir.

ORTA ÇAĞ'DA SİYASİ YAPILAR

Kavimler Göçü, Avrupa'nın sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik yapısında büyük değişiklikler meydana getirdi. Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında Doğu ve Batı Roma diye ikiye ayrılması, ardından 476'da Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması bir otorite boşluğu doğurdu.

Avrupa'da merkezî iktidarın yok olduğu, karışıklıkların ve güvensizliklerin yerleştiği, ticaretin neredeyse durduğu, kent yaşamının önemini yitirdiği bir ortamda feodalizm sistemi ortaya çıktı.

Feodalizmde güç krala ait olup kral, siyasi otoritesini mutlak sadakat koşuluyla ve kontrollü olarak derebeyleriyle paylaşmıştır. Feodalite güçlü lordların egemen güç kabul edildiği, zayıfların kendilerini efendilerine emanet ederek karşılığında sadakatle hizmet sözü verdikleri bir toplum yapısıdır.

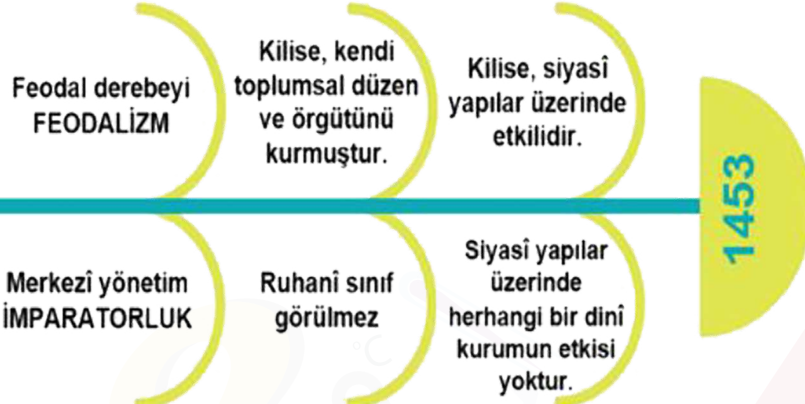
Biliyor musunuz?

Lordlar, kendisine sığınan köylü sınıfını korumak ve topraklarına toprak katabilmek için sadık bir silahlı güce ihtiyaç duymuştur. Böylece Avrupa'da bu lordlara bağlılık yemini etmiş şövalye adı verilen profesyonel savaşçı vassallar ortaya çıktı.

Kritik Bilgi

Otokrasi, monarşinin bir çeşidi olup bütün siyasi yetkiler kralın elindedir. Monarşiden farklı olarak otokraside, yönetim miras yoluyla değil, kişiler tarafından ele geçirilmiştir. Roma İmparatorluğu bir çeşit cumhuriyet ile yönetilirken Bizans İmparatorluğu otokrasi ile yönetiliyordu.

 Kritik Bilgi

Bizans imparatorları güçlerini tanrıdan aldıklarına inanır ve kendilerini Hz. İsa’nın yeryüzündeki vekili sayıp sadece Hz. İsa’ya karşı sorumlu olduklarını kabul etmişlerdir.

Sasaniler, Kafkasya, Mezopotamya ve İran’da kurulmuş bir devlettir. Bir dönem Avarlarla birlikte İstanbul’u kuşatan Sasaniler Hz. Ömer zamanında yapılan savaşlar sonucu 651 yılında yıkılmıştır.

ORTA ÇAĞ’IN DEVLETLERİ

375 - 1453

SASANİ İMPARATORLUĞU
MOĞOL İMPARATORLUĞU

DOĞU ROMA İMPARATORLUĞU

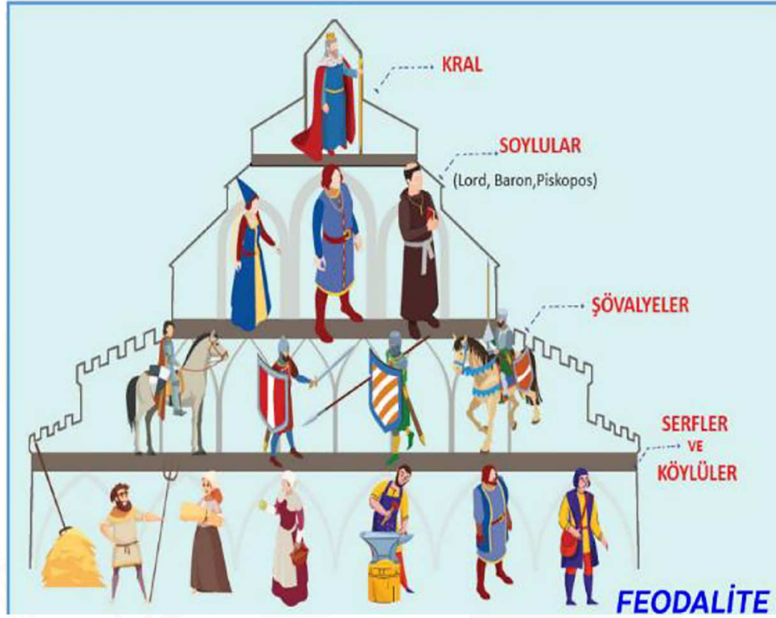
VİZİGOT KRALLIĞI
FRANK KRALLIĞI

 Konu Anlatımı

İMPARATORLUKLARDA SOSYAL, EKONOMİK VE ASKERÎ DURUM

Avrupa'da sosyal yapı sınıflara ayrılmıştı. En üst tabakada soylular (kral, dük, kont gibi) bulunurken onları din adamları (Papa ve rahipler), burjuvalar (ticaretle uğraşan kişiler), köylüler ve serfler (köleler) takip ediyordu.

 Biliyor musunuz?

1347'nin sonunda Sicilya'da görülen veba, ilk olarak Bizans topraklarını vurmuş ve Avrupa'ya; Venedik, Cenova gibi liman kentleri üzerinden girmiştir. Ortaya çıkış nedeni kesin olarak bilinmeyen bu hastalık için değişik tedaviler ve korunma yolları geliştirilmiştir. Bu salgın nedeniyle Avrupa nüfusunun neredeyse yarısına yakını ölmüştür.

Bizans İmparatorluğu'nda hayat ve geçim tarzı ticarete dayanmaktaydı. İpek ve Baharat Yollarından gelen ürünler Avrupa'ya Bizans tüccarları sayesinde ulaşıyordu.

Bizans ordusunun asıl gücünü, eyalet birlikleri oluşturmuştur. XI. yüzyılın ikinci yarısında ise ücretli askerler ordunun asli unsuru hâline gelmiştir. Bizans ordusunda; İngiliz, Frank, Norman, Bulgar, Gürcü, Peçenek, Kıpçak, Uz gibi ücretli askerler görev yapmıştır.

Sasani Devleti'nde ise ekonomi, topraktan alınan vergilere dayanmaktaydı. Gelirlerini artırmak için üreticiyi destekleyen yasalar çıkarmışlardır.

Moğollar, Asya'da iklim şartlarının tarım için elverişli olmaması nedeniyle halkın ana geçim kaynağı hayvancılık olmuştur. Konar-göçer bir yaşam tarzı benimsenmiştir. Ancak yerleşik topluluklarla canlı hayvan ticareti de yapmışlardır.

Moğol ordusu gönüllü birliklerden oluşmuştur. Mete Han'ın geliştirdiği onlu teşkilata uygun olarak on, yüz, bin ve on bin şeklinde bölümlere ayrılmıştır. Ordu hafif süvari birliklerden oluştuğu için hızlı hareket kabiliyetine sahiptir.

Konu Anlatımı

TARIMDAN TİCARETE EKONOMİ

Tarımla geçinen toplumlarda kuraklık, beraberinde kıtlığı getirdiği için önemli bir sorun olmuştur. Bu bölgelerde "artı ürün" üretmek ve bunları depolamak son derece önemlidir.

Artı ürün, diğer ihtiyaçların karşılanması için değiş tokuşu geliştirmiş ve çiftçilik dışında yeni meslekler ortaya çıkarmıştır. Çiftçi, esnaf, tüccar, din adamı, savaşçı gibi yeni sınıflardan oluşan daha büyük topluluklar şehir toplumunun doğmasını sağlamıştır.

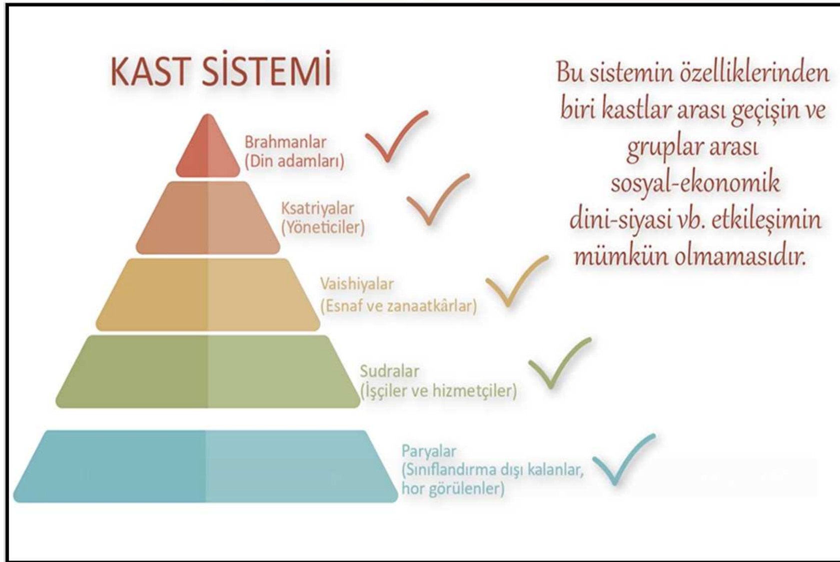
Artı ürünlerin bir merkezde toplanması ve halka buradan dağıtılması toplumda tabakalaşmayı ortaya çıkarmıştır. Örneğin Mezopotamya'daki tapınaklarda toplanan ürünlerin kaydını tutan tapınak rahipleri toplumda üst tabakayı oluşturmuştur.

İlk ve Orta Çağ'da Toplumsal Tabakalaşma

Tarih boyunca kölelik, kast sistemi ve toplumsal statüye dayalı toplumsal tabakalaşmalardan söz edilebilir.

Hindistan'da görülen Kast sistemi, Brahmanlar (din adamları), kşatriyalar (askerler), vaisyalar (çalışanlar) ve sudralar (işçiler ve köleler) sınıflarından oluşmuştur. Kast toplumlarında herkes bir daha terk edemeyeceği bir kast içinde doğar, bu kasttan eş seçer ve bu kast içinde ölür. Her kast bireyinin alabileceği eğitim ve yapabileceği meslek türleri bellidir. Bu düzende insanların diğer kastların üyeleriyle bağlantı kurmaları engellenmiştir.

 Biliyor musunuz?

Kast Sistemi, Gazneli Devleti Hükümdarı Sultan Mahmut'un Hindistan'a yaptığı seferlerde İslamiyet'i yaymasıyla zayıflamıştır.

Konu Anlatımı

ORTA ÇAĞ'DA TİCARET

Orta Çağ'da ticari faaliyetler genellikle ticaret yolları vasıtasıyla gerçekleşmiştir. İpek ve Baharat Yolları Asya kıtasında üretilen ürünlerin tüccarlar vasıtasıyla Avrupa'ya ulaşmasını sağlayan ticaret yollarıdır. Kervanlar vasıtasıyla sağlanan bu ticarette ipek, ipekli kumaşlar, porselen, madenî eşyalar, kâğıt, baharat, tuz, cam eşya, şarap, at, hayvan ürünleri (deri ve postlar), değerli madenler, taşlar ve ziynet eşyaları (takılar) taşınmıştır.

Ticaret yolları üzerinde kervanların ihtiyaçlarını görebilmesi için hanlar; kervanların indiği, malların depolandığı, atölyelerin bulunduğu ve ticaretin yapıldığı yerlerdi. Hanlarda birden fazla dükkân olması durumunda buraya çarşı da denilirdi.

 Kritik Bilgi

- Arasta, genellikle aynı esnaf grubuna ait dükkânların bir sokak üzerinde sıralanması ile meydana gelmektedir.
- Bedestenler, değerli eşyaların satıldığı ve saklandığı mekânlardır.
- Ribatlar, daha çok korunma, savunma ve askerî amaçlı inşa edilerek karakollardır.
- Kervansaraylar da kervanların güvenliği ve konaklaması için ana yol kenarında 35-40 km aralıklarla (8-10 saatlik yürüyüş mesafesinde) kurulan tesislerdir.

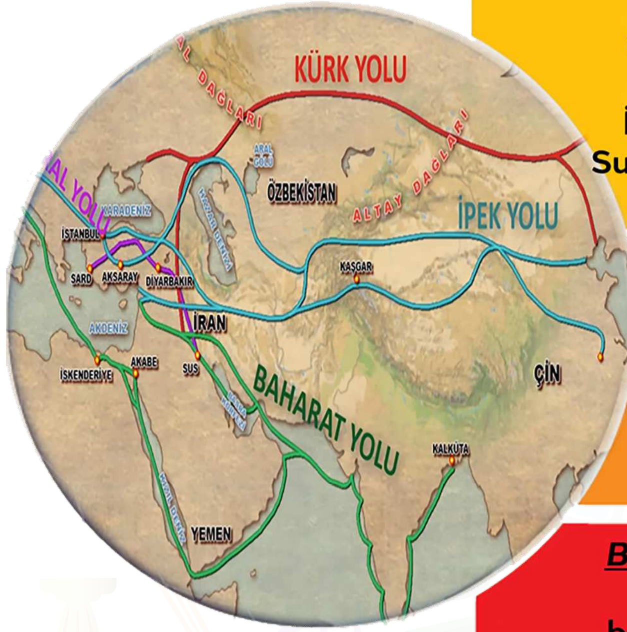
 Biliyor musunuz?

- Ekonomik açıdan önemli olan ilk paralar, genellikle altın ve gümüşten basılmıştır.
- Anadolu'da yapılan kazılarda bulunan ilk para örnekleri MÖ VII. yüzyıla ait olup Lidyalılara aittir.

İLK VE ORTA ÇAĞ’DA TİCARET YOLLARI

Kral Yolu, İpek Yolu, Kürk Yolu ve Baharat Yolu İlk Çağ’dan itibaren dünya ticaretinde etkili olmuştur.
Sardes’ten başlayıp Pers İmparatorluğu’nun başkenti Sus’a kadar uzanan Kral Yolu, Anadolu yollarının belkemiğini oluşturmuştur.

KRAL YOLU: İlk ve Orta Çağlarda Salihli civarındaki Sardes’ten başlayıp Pers İmparatorluğu’nun başkenti Sus’a kadar uzanan ticaret yolu.

İPEK YOLU: İlk ve Orta Çağlarda Çin ve Orta Doğu ile Batı ülkeleri arasındaki transit kara ticaretinde kullanılan en işlek ticaret yolu.

BAHARAT YOLU: İlk ve Orta Çağlarda Hindistan'dan başlayarak Avrupa’ya kadar uzanarak Uzakdoğu'yu Batı'ya bağlayan ticaret yolu.

İpek Yolu, Çin’den başlayan ve bir kolu Hazar Denizi’nin güneyinden, İran üzerinden Suriye’nin Lazkiye Limanı’na diğer bir büyük kolu ise Hazar Denizi’nin kuzeyinden Anadolu topraklarına girerdi. Anadolu’dan da deniz yolu veya Trakya üzerinden kara yolu ile Avrupa’ya giderdi.

 Kritik Bilgi

İpek Yolu, insan eliyle açılmış bir yol olmayıp tabiatın ve iklimin hazırladığı geniş vadi yatakları ile kervanların konaklamalarına yarayacak vahalardan oluşmuştur. Bu vahalarda zamanla Turfan, Aksu, Kaşgar, Hotan, Yarkent gibi şehirler kurulmuştur.

Kürk Yolu, Don Nehri’nin denize döküldüğü yerden başlayıp Ural Dağları ve Güney Sibirya ormanları sınırından Altaylar’a, Sayan Dağları üzerinden Çin’e ve Amur Nehri’ne ulaşan yoldur.

Kürk Yolu üzerinde sincap, sansar, tilki, samur, kunduz, vaşak, gelincik ve geyik gibi tüyleri güzel ve yumuşak olan hayvanların deri ve postları taşınmıştır. Üzerinde taşınan bu ürünlerden dolayı bu yola “Kürk Yolu” adı verilmiştir.

Baharat Yolu ise Hindistan’dan başlayarak Avrupa’ya ulaşan ticaret yoludur.

Konu Anlatımı

ORTA ÇAĞ'DA ORDU

Devletler siyasi varlıklarını devam ettirebilmek, ülkelerinde huzuru ve düzeni sağlayabilmek, düşmanlarıyla yaptıkları savaşlarda başarılı olabilmek için ordular oluşturmuşlardır.

Orta Asya'da yaşayan Türklerde askerlik özel bir meslek olarak kabul edilmemiş; kendisini, ailesini ve yurdunu korumak isteyen herkes asker olarak yetişmiştir. Ordu-millet geleneğinin sonucu olarak kadınlarda gerektiğinde orduda görev almıştır. Türk orduları Mete Han'dan itibaren onlu sınıflandırma sistemine göre düzenlenmiştir. Hafif silahlarla donatılmış atlı askerler, yaya askerler ve okçularla desteklenen Türk ordusu hızlı manevra kabiliyeti ve "turan" taktiği gibi çeşitli savaş taktikleriyle başarılı olmuştur.

Cengiz Han, Türklerin onlu sınıflandırmasını örnek alarak disiplinli bir ordu kurmuştur. Sasani ordusu da Türk ve Moğol ordusunda olduğu gibi onlu sisteme göre düzenlenmiştir. Ordularında bağlı kavimlerin ve devletlerin gönderdikleri birlikler, ücretli askerler ve savaş esirleri de yer almıştır.

Bizans ordusu başkent İstanbul'da bulunan merkez kuvvetlerinin yanı sıra eyalet askerleri, bağlı devletlerin gönderdiği yardımcı kuvvetler ve ücretli askerlerden oluşmuştur.

Avrupa'da Orta Çağ'ın başlarında ordunun büyük kısmını köylüler oluşturmaktaydı. Ancak feodalizmin etkisiyle seçkin ve profesyonel askerler olan şövalyeler ortaya çıkmıştır. Disiplin yönünden genelde zayıf olan Avrupa ordularında güçlü vasallar, her fırsatta kralın otoritesine karşı çıkmış, Krallar ise büyük seferlere ancak vasallarının rızasıyla girişebilmiştir.

Biliyor musunuz?

XIV. yüzyıldan sonra İngiltere ve Fransa gibi krallıklar ordularında maaş karşılığı asker bulundurmaya başlamıştır. Bu sayede askerlik meslek haline gelmeye başlamıştır.

Kritik Bilgi

Avrupa'da savaş tarihini değiştirecek olan top tüfek gibi ateşli silahlar, 1331'den sonra kullanılmaya başlanmıştır.

Yerleşik ve Konargöçerler Arasındaki Savaşlar

Başlıca geçim kaynağı hayvancılık olan konargöçerler diğer ihtiyaçlarını karşılayabilmek için tarımsal üretim yapan yerleşik topluluklarla ya ürünlerini takas etmiş ya da savaş yoluyla onların mallarına sahip olmak istemişlerdir.

Doğa ile mücadele içerisinde olmaları nedeniyle savaşçı özellikleri güçlü olan konargöçerler, yerleşik topluluklara üstünlük sağlayabilmiştir. Yerleşik topluluklar saldırılardan kaçıp topraksız kalmaktansa topraklarında kalıp haraç ödemeyi kabullenmiştir.

Konu Anlatımı

Yönerge: Görseli ve metinleri birlikte değerlendirerek soruları cevaplayınız

FEODALİTENİN DOĞUŞU

Feodalite, Orta Çağ'da görülen ve özellikle Batı Avrupa'da uygulanan ekonomik, siyasal ve sosyal sisteme verilen addır. Feodalite'nin ortaya çıkışında, Batı Avrupa'nın siyasi karışıklık içinde olmasının yanında Müslümanların Akdeniz'de hâkimiyet kurmaları önemli bir yere sahiptir. Bölgenin Müslümanların kontrolüne girmesiyle Avrupa, Doğu ile Batı arasında kültürel ve ticari ilişkilerde önemli rol üstlenen Akdeniz'de ve dolayısıyla dünya ticaretinde saf dışı kaldı. Avrupa'nın yaşadığı siyasi karmaşa ve ekonomik zorluklar yüzünden yöneticilerin büyük gelir kaynaklarını ve bunlara bağlı otorite ve egemenlik haklarını sürdürmesi imkânsız bir hal aldı. Bu süreçte derebeyler yaşadıkları toprağın mülkiyetini üzerindeki yetkilerle ele geçirerek nüfuzlarını ve bağımsızlıklarını güçlendirdiler. Bu durum zaman içinde merkezî otoritenin parçalanarak feodal düzenin kurulmasına neden oldu.

ORTA ÇAĞ AVRUPASI'NDA SOSYAL SINIFLAR

ASİLLER

Orta Çağ Avrupası'nın en imtiyazlı sınıfı asillerdi. Bunların en üstünde senyör denilen derebeyleri bulunurdu. Senyörlerin en büyüğü kraldı. Derebeylerden sonra sırasıyla dükler, kontlar, baronlar,vikontlar ve şövalyeler yer almıştır. Asiller her türlü hakka sahipti.

RAHİPLER

Asillerden sonra en imtiyazlı sınıftır. Papa'ya bağlı olarak çalışırlardı. Kilise topraklarında senyörler gibi yaşarlardı. Orta Çağda önemli miktarda toprak elde ederek zenginleşmişlerdir. Vergi ve askerlikten muaf tutulmuşlardır. Hem devlet hem de din işleriyle uğramışlardır.

BURJUVALAR

Kasaba ve şehirlerde oturup ticaret ve sanayi ile uğraşanlara burjuva denilirdi. Senyörlere belli miktarda para vererek onların himayesinde yaşarlardı.

KÖYLÜLER

En kötü şartlar altında yaşayan sınıftı. Köylüler iki kısma ayrılmıştı. Serf adı verilen köylülerin hiçbir hakları yoktu. Efendileri için tarlalarda çalışırlar ve kazançlarını onlara verirlerdi. Toprakla beraber alınıp satılırlardı. Serbest köylüler, ekip biçtikleri topraklardan kazandıklarının bir kısmını senyöre vergi olarak verirlerdi. İstedikleri zaman başka bir yere gidebilir, istedikleri gibi çalışırlardı. Malları da çocuklarına kalırdı.

1. Orta Çağ Avrupası'nda feodalitenin ortaya çıkmasında etkili olan gelişmeler hakkında neler söyleyebilirsiniz?

....

....

....

....

2. Feodal düzen ekonomisinin özellikleri neler olabilir?

....

....

....

....

3. Toplumun sınıflara ayrılmasının nedenleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

....

....

....

....

4. Rahipliğin toplumun üst sınıflarından biri olmasının nedenleri neler olabilir?

....

....

....

....

1. I. Geniş topraklara sahiptirler.
II. Ortaçağ Avrupası boyunca devam etmiştir.
III. Büyük malikânelerde yaşarlar.
IV. Şövalye isminde vassal askerleri vardır.

Bu verilen özellikler aşağıdaki hangi yönetim anlayışına aittir?

A) İmparatorluk
B) Feodalite
C) Monarşi
D) Tiranlık
E) Krallık

2. 1347 yılında Sicilya'da başlayıp bütün Avrupa'yı etkileyen Veba salgını Avrupa nüfusunun yarısının ölmesine neden olmuş ve onlarca yıl devam edecek siyasi sosyal ve ekonomik sonuçlar doğurmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu sonuçlardan biri <u>değildir</u>?

A) Ticari hayat sekteye uğramış
B) Binlerce insan vefat etmiş
C) Sosyal ilişkiler zayıflamış
D) İnsanlar psikolojik olarak etkilenmiş
E) Bilimsel faaliyetler artmış

3. Ammianus, Hunlar piyade olarak savaşmaya hiç alışkın değillerdi. Şaşılacak kadar uzak mesafelere attıkları demir kadar sert ve öldürücü sivri kemikten uçlu oklarını atmada gösterdikleri maharete hiç kimse erişemezdi. Hunlar iyi savaşçılar olup yay ve kement kullanmakta eşsizdirler demiştir.

Yalnız bu bilgiye göre Hunlarla ilgili olarak,

I. orduda onlu sistemi oluşturdukları
II. savaş aletlerini etkin kullandıkları
III. savaşlarda hilal taktiğini uyguladıkları

ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

4. Orta Çağ'ın egemen devletlerinden Sasanilerde iktisadi yapı topraktan elde edilen vergilere göre şekillenmiştir. Toplanan vergiler ise yol ve kervansaray yapımı gibi bayındırlık faaliyetlerinde kullanılmıştır.

Sasanilerin bu politikasının temel amacı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Ticari hayatı canlandırmak
B) İçe kapalı bir ekonomi oluşturmak
C) Vergide eşitliği sağlamak
D) Diplomatik ilişkileri geliştirmek
E) Güçlü bir askerî teşkilata sahip olmak

5. Orta Çağ'ın önemli ekonomik örgütlenmelerinden biri olan panayırlar şehirlerin yakınlarında kurulup, ekonomik olarak bölgeye bir hareketlilik ve canlılık getiren unsurlar olmuşlardır.

Ortaçağ'da kurulan panayırların günümüz dünyasında benzeri olan ekonomik unsur aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toptancı Halleri
B) Fuarlar
C) Alış Veriş Merkezleri
D) Semt Pazarları
E) Kapalı Pazarlar

6. Bir tarihçi, "Vizigotlar, onluk sisteme göre ordularını düzenlemişlerdir." ifadesini kullanmıştır.

Buna göre Vizigotlarla ilgili olarak,

I. Askerî alanda Hunlardan etkilenmişlerdir.
II. Piyade birliklerine önem vermişlerdir.
III. Ateşli silah kullanımına geçmişlerdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. VII. yüzyılda Doğu Roma İmparatorluğu'nun başına geçen imparator Heracleios ülkenin kötü gidişatını durdurmak için paralı askerlik sistemine son verdi ve "tema sistemi"ni kurdu. Bu sistemle birlikte ülkeyi eyaletlere ayırdı. Bu eyaletlerin başına askerî valiler getirdi. Köylülere askerî hizmet karşılığında miras bırakabilecekleri toprak bağışladı. Kısa süre içerisinde de bu şekilde yetiştirilen askerlerden sayıca fazla ve güçlü bir ordu kurdu. Ayrıca toprağın işlenmesini ve tarımsal üretimin artmasını da sağladı.

Bu bilgilere göre "tema sistemi"nin,

I. idari
II. askerî
III. ekonomi

alanlarının hangilerinde Bizans İmparatorluğu'na katkı sağladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

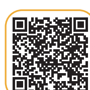
8. XI. yüzyılda Bizans ordusunda görev yapan ücretli askerlerin büyük bir kısmı Türklerden oluşmaktadır. Bizans yönetimi Peçenek, Kuman ve Uzlardan oluşan ücretli Türk askerlerini Anadolu'ya akınlarda bulunan Selçuklulara karşı kullanmıştır. Bizans'ın bu uygulaması Malazgirt Savaşı sırasında kendi aleyhine işlemiş ve Bizans ordusundaki ücretli Türk boyları Selçuklu tarafına geçmiştir. Bu durum, savaşı Bizans'ın kaybetmesinde etkili olmuştur.

Buna göre Bizans ile ilgili olarak,

I. Türklerin askerî gücünden yararlanmıştır.
II. Ordusundaki Türkler milliyetçi bir duyguyla hareket etmiştir.
III. Savunma savaşı yapmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

AÇIK UÇLU SORULAR - FEODALİTENİN DOĞUŞU

1. Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla Avrupa'da büyük bir otorite boşluğu ortaya çıkmıştır. İmparatorluğun ardından küçük çapta krallıklar kurulmuşsa da siyasi karışıklık sona ermemiştir.

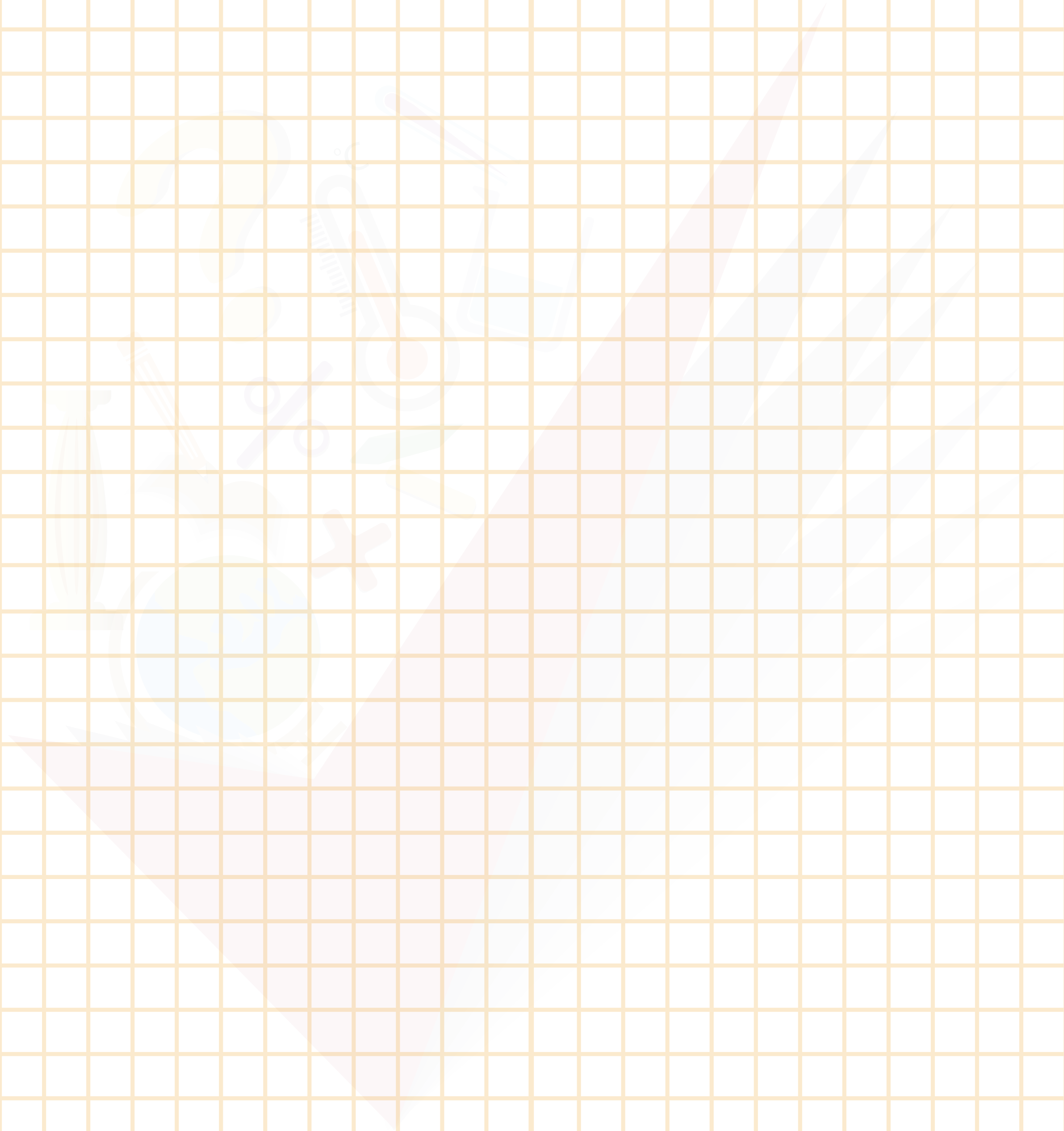
2. Feodal düzen ekonomisi kapalı bir ekonomidir. Kendi kendine yeten, para ekonomisinin yerine daha çok takasın geçerli olduğu bu ekonomide dış ticaret çok gelişmemiştir. Tarıma dayalıdır. Üretim kısıtlıdır. Gelir paylaşımı son derece adaletsizdir.

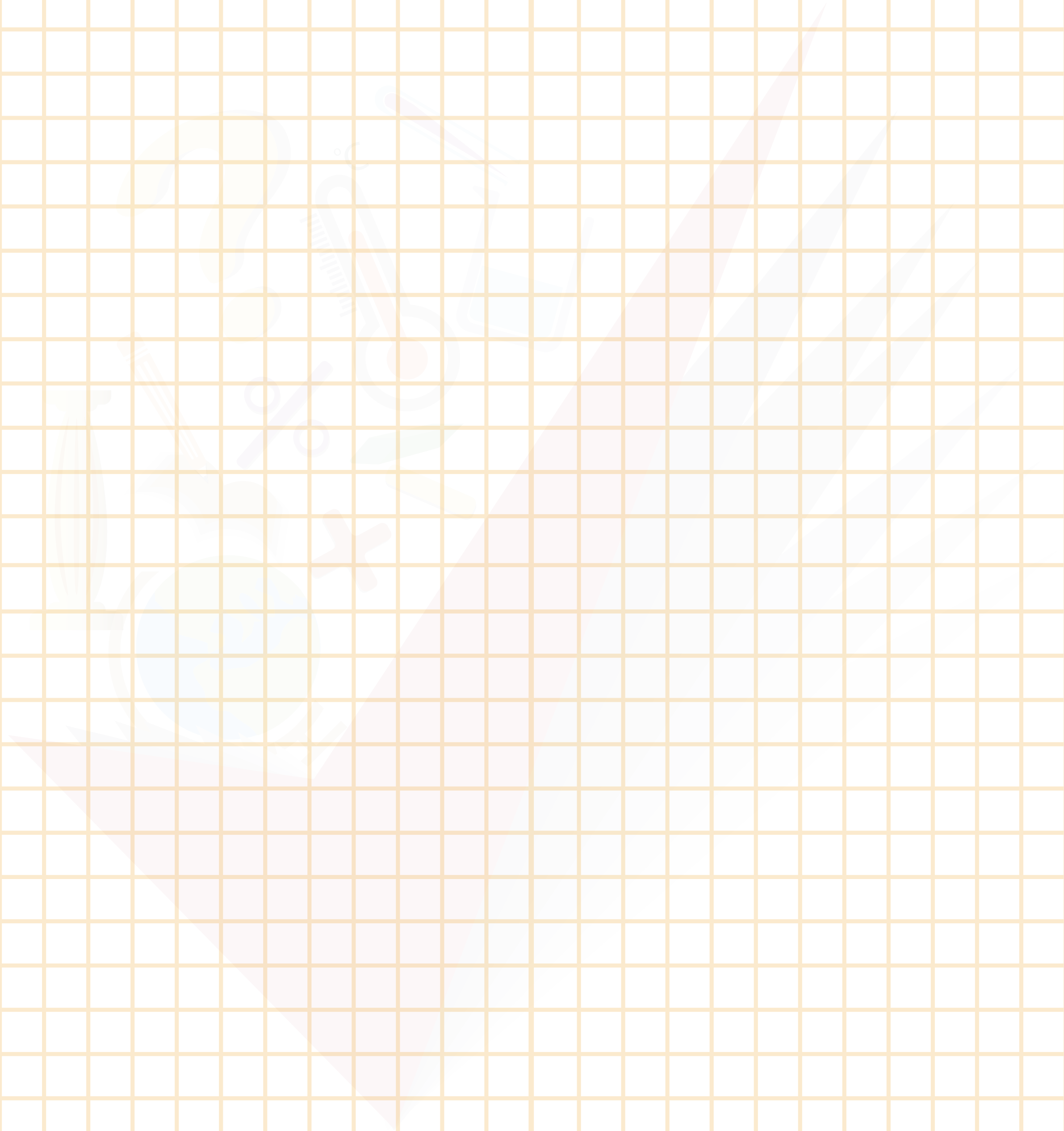
3. Tarih boyunca toplumların birçoğu sınıf veya tabaklara ayrılmıştır. Toplumsal bir hiyerarşi düzenlenirken kültür, gelenek ve alışkanlıklar, akrabalık, iktidar, servet ve başarı gibi bazı özellikler esas alınmıştır. Bu özelliklerden hangisinin öncelik kazandığı, o dönemin toplumsal yapısına göre değişkenlik göstermiştir. Örneğin feodal toplumlarda, insanların daha çok doğuştan ve kan bağı ile kazandığı ve asla değişmeyeceğine inanılan özellikler (soyluluk, kölelik vb.) dikkate alınmıştır. Bu sınıflama yapılırken mevcut düzenin veya yeni kurulan düzenin korunması amaçlanmıştır.

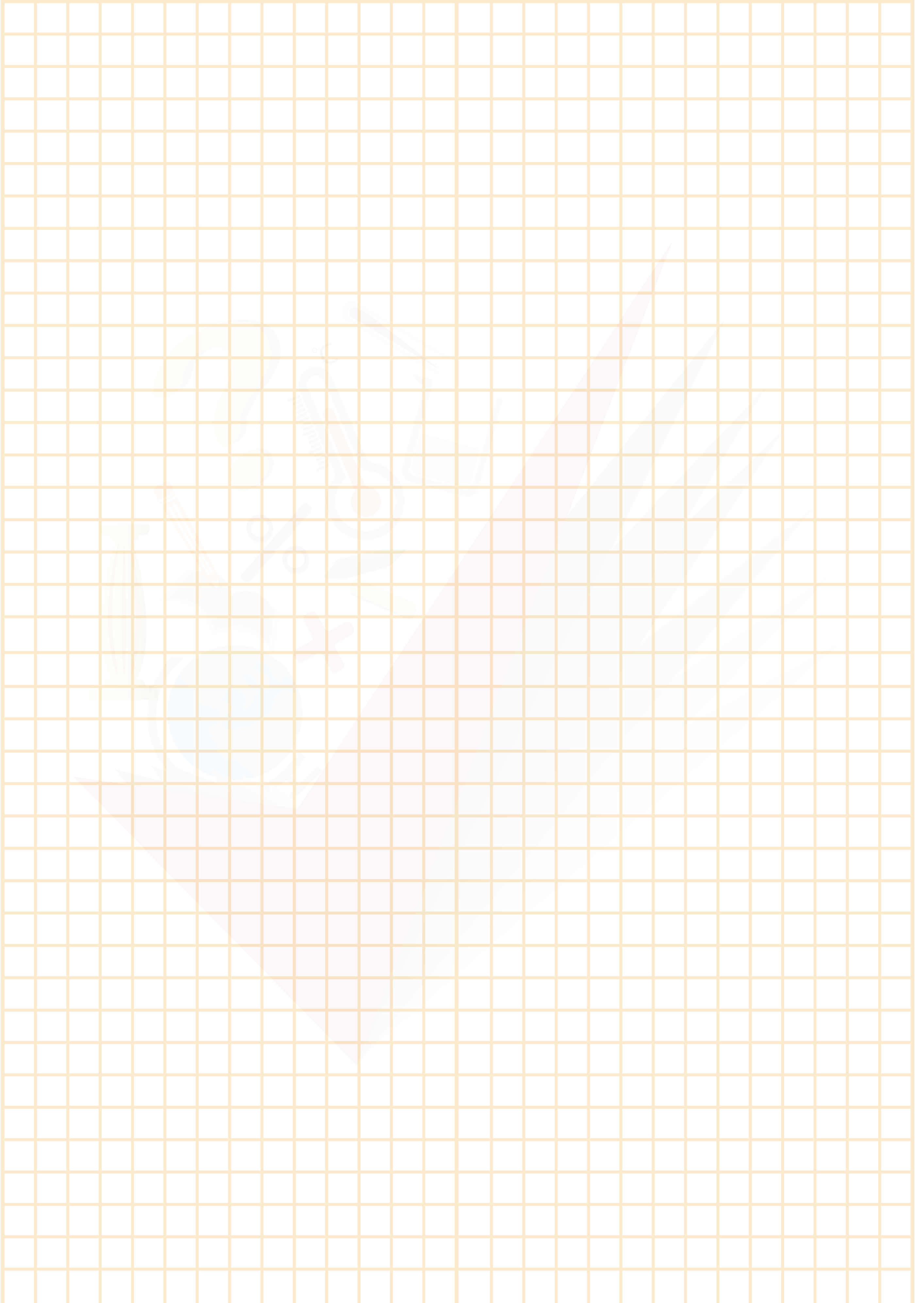
4. Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile Avrupa, imparatorluğun oluşturduğu güven ortamı ve yasalardan uzak kalmıştır. Bu noktadan sonra oluşan yönetim boşluğu ise, feodal bir hiyerarşinin meydana getirilmesiyle giderilmiştir. Bu noktada kilise önemli bir işlev görmüştür. Krallar ülkelerinde asayişi sağlamak için inançlardan yararlanmayı düşünmüştür. Zira tarih boyunca toplumlar üzerinde dinî inançlar son derece etkili olmuştur. Kilise de daha önce görmediği rahat hareket imkânına sahip olmak için siyasi iktidara yardımcı olmuştur. İki taraf ortak çıkar doğrultusunda birleşmişlerdir. Kilise bu ortamdan son derece faydalanmış Orta Çağ boyunca halk üzerinde önemli bir güç olmuştur.

Çoktan Seçmeli Sorular

1-B	2-E	3-B	4-A
5-B	6-A	7-E	8-C

Konu Özeti Konuyla ilgili kısa ve öz bilgiler

Açık Uçlu Sorular Konuyla ilgili ufkunuzu açacak sorular

Çoktan Seçmeli Sorular Konuyla ilgili çoktan seçmeli testleri

Neler Öğreneceğiz? Fasikülde hangi konuların öğrenildiği

Hatırlayalım Konuyla ilgili önceki bilgiler

Araştırma Konuyla ilgili detaylı bilgiye ulaşmanız için ödevler

Faydalı Linkler Konuyla ilgili yararlanılabilecek web siteleri

Kritik Bilgi Fasikülde geçen konuyla ilgili en önemli bilgi

Bir Örnek de Sen Ver Konuyla ilgili sizden gelen örnekler

Biliyor musunuz? Konuyla ilgili çarpıcı bilgiler

Filozof Der ki Filozofların konuyla ilgili söylediği önemli sözler

Felsefe Sözlüğü Felsefe ile ilgili kavramlar

Haritada Bulalım Konuyla ilgili özellikleri haritada işaretleme

Dersi İzleyelim Konuyla ilgili konu anlatım videoları

Dikkat! Fasikülde karıştırılmaması gereken bilgiler